С Т А Н О В И Щ Е

От: **доц. д-р Христо Павлов Павлов**, професионално направление 3.6. „Право”, Бургаски свободен университет, Център по юридически науки

Относно: **дисертационен труд** за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по професионално направление **3.6. „Право“**

Автор на дисертационния труд: **Индира Киримжановна Куанишева**

Тема на дисертационния труд: **„Превенция в системата за правосъдие по отношение на непълнолетните в Република Казахстан“**

Научен ръководител: **проф. д-р Галина Ковачева**

Основание: заповед № 631 от 01.10.2026г. на ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” за участие в състава на научното жури за защита на дисертационния труд

1. Информация за дисертанта

Индира Киримжановна Куанышева придобива висше юридическо образование през 2003 г. в Таразкия държавен университет „М. Х. Дулати“, Република Казахстан. През 2004 г. завършва следдипломно обучение.

Професионалната ѝ дейност е свързана с висшето образование и преподаването на правни дисциплини. От 2004 г. работи в академичната сфера, като натрупва над 20 години преподавателски опит. Заема длъжността старши преподавател в катедра „Държавноправни дисциплини“. Преподавателската ѝ дейност включва провеждане на лекции и семинарни занятия, разработване на учебни програми и методически материали, както и участие в организацията на учебния процес.

Наред с преподавателската дейност Индира Куанышева развива научноизследователска дейност в областта на правото, участва в научни конференции и има научни публикации. Професионалната ѝ подготовка се допълва от специализирани обучения в областта на защитата на личните данни, интелектуалната собственост и приложението на изкуствения интелект в юридическата дейност.

Придобитите юридически знания, продължителният преподавателски опит и участието в научноизследователска дейност създават добра основа за самостоятелна научна работа.

2. Оценка на дисертационния труд и на получените резултати

2.1. Дисертацията е в обем от 346 машинописни страници. Научноизследователският труд се отличава със стройна и балансирана структура. Той се състои от увод, изложение в три глави, заключение, списък с използваната литература и приложения. Съдържанието на всяка глава е разделено на отделни параграфи. Основният

текст включва 19 таблици. Библиографията се състои от 136 заглавия на български, руски и английски език.

Уводът поставя общата рамка на изследването. В него са обосновани актуалността на темата, целта и задачите, обектът и предметът, използваната методология и основните източници на информация.

Актуалността на дисертационното изследване се обуславя от сложния и многоаспектен характер на престъпността сред непълнолетните като социално и правно явление, както и от необходимостта от повишаване на ефективността на нейната превенция в Република Казахстан. Особено значение в това отношение има установяването на криминогенните фактори, обуславящи престъпното поведение на непълнолетните, изследването на закономерностите в неговото проявление и разработването на научнообосновани подходи за ограничаване на престъпността сред тази категория лица.

Актуалността на разглежданата проблематика се определя и от необходимостта от комплексен анализ на съществуващите правни, организационни и институционални механизми за превенция на престъпността сред непълнолетните. В този контекст съществено значение придобиват оценката на ефективността на прилаганите превантивни мерки, установяването на възможностите за тяхното усъвършенстване и изследването на приложимостта на положителния международен опит към особеностите на националната правна система.

Научната и практическата значимост на изследването произтича от неговата насоченост към задълбочаване на криминологичното познание за престъпността сред непълнолетните и обосноваване на възможности за усъвършенстване на превантивната дейност. В този смисъл избраната тема има съществено значение както за развитието на криминологичната теория, така и за подобряване на нормативната уредба, институционалното взаимодействие и практическата дейност на компетентните органи в Република Казахстан.

Дисертантът сполучливо е разграничил предмета от обекта на изследването.

Целта на дисертационното изследване е да се анализират състоянието, причините и съществуващите механизми за превенция на престъпността сред непълнолетните в Република Казахстан и да се формулират научнообосновани препоръки за повишаване на тяхната ефективност, включително чрез използване на положителния международен опит.

Правилното поставяне на задачите в дисертацията е предоставило възможност да се разработи коректно теоретичното и практическото изследване, чрез което е постигната целта на научноизследователската работа.

Изложението на дисертацията е логически подредено и съдържа добре организирано представяне на теоретичния анализ и практическото изследване на проблематиката. Стилът на изложението е ясен, точен и стегнат.

Първа глава е посветена на криминологическата характеристика на престъпността сред непълнолетните в Република Казахстан. Анализирани са нейното състояние, динамика и структура, както и социално-демографските, психологическите и поведенческите особености на непълнолетните извършители на престъпления. Изследвани са основните социално-икономически, семейни, възпитателни и други криминогенни фактори, обуславящи престъпното поведение. Въз основа на извършения анализ е обоснована необходимостта от комплексен подход към превенцията на престъпността сред непълнолетните, насочен към ограничаване на причините и условията за нейното проявление.

Във Втора глава е направен анализ на дейността на субектите в системата за младежко правосъдие по превенция на престъпността сред непълнолетните в Република Казахстан. Изследвани са нормативната уредба, организацията и ефективността на превантивната дейност, както и взаимодействието между компетентните държавни органи и институции. Установени са основните проблеми и недостатъци на съществуващите превантивни механизми, свързани с недостатъчната междуведомствена координация, формалния характер на отделни мерки и ограниченото прилагане на индивидуален подход. Въз основа на извършения анализ са формулирани предложения за усъвършенстване на нормативната уредба и организацията на превантивната дейност, с акцент върху ранната превенция, индивидуалната работа с непълнолетните и повишаването на ефективността на институционалното взаимодействие.

В Трета глава са изследвани международноправните стандарти и чуждестранния опит в превенцията на престъпността сред непълнолетните. Анализирани са основните международни правни актове, регламентиращи принципите на младежкото правосъдие и защитата на правата на детето, както и законодателството и превантивните практики в отделни европейски държави. Особено внимание е отделено на ранната превенция, възстановителното правосъдие, социалната рехабилитация и взаимодействието между компетентните институции. Въз основа на сравнителния анализ са очертани възможностите за прилагане на положителния чуждестранен опит при усъвършенстването на системата за превенция на престъпността сред непълнолетните в Република Казахстан.

В заключението са обобщени резултатите и са систематизирани основните изводи. Прави впечатление както задълбочеността им, така и направените предложения, с което научната теза е доказана.

2.2. Чрез труда са постигнати оригинални и значими резултати, част от които са с приносен характер. Едни от тях допринасят за придобиването на нови знания и за разширяването и обогатяването на съществуващите такива. Други от приносите са свързани както с приложението в практиката на различни методи, така и с формулирането на изводи и препоръки към съответните държавни органи.

Приносен момент на изследването има направената криминологична характеристика на престъпността на непълнолетните в Република Казахстан, включваща анализ на нейното ниво, динамика, структура и съвременни тенденции на развитие.

Ценни за практиката са формулираните в труда препоръки към съответните органи.

3. Оценка на автореферата на дисертацията

Авторефератът е в обем от 27 страници. В него максимално коректно е отразено съдържанието на дисертационния труд. Той дава пълна представа за научната стойност, практическата приложимост и апробация на постигнатите от докторанта резултати в процеса на научното изследване. Авторефератът показва уменията на дисертанта да представи своите най-важни идеи и изводи в синтезирана форма.

4. Оценка на публикациите на кандидата

Представени са 11 публикации по темата на дисертационния труд, чрез които Индира Куанишева коректно дава възможност на академичната общност и на всички заинтересовани лица да се запознаят с получените в хода на научното изследване резултати и с научноизследователския профил на дисертанта. Отличават се с целенасоченост, аналитичност и добре аргументирана авторова позиция.

Представените публикации са достатъчни за покриване на установените изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в съответното професионално направление.

5. Критични бележки и препоръки

Проведеното от Куанишева социологическо проучване само по себе си не предоставя достатъчна емпирична основа за формулирането на обобщени изводи относно цялостната система за превенция на престъпността в Република Казахстан. Ограниченият териториален обхват на изследването, както и недостатъчната представителност на използваната извадка, не позволяват получените резултати да бъдат обобщавани и отнасяни към системата за превенция на престъпността в национален мащаб.

Някои от формулираните от дисертанта препоръки имат твърде общ характер и се нуждаят от по-голяма конкретизация и обосновка.

Формулираните бележки не поставят под съмнение общата положителна оценка на дисертационния труд и неговите научни и научноприложни приноси. Те имат конструктивен характер и са насочени към по-нататъшното усъвършенстване на изследването и задълбочаване на научната работа по разглеждания проблем.

6. Заключение

Обсъжданата дисертация съдържа ясно изразени научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. От труда по категоричен начин могат да се направят изводите, че дисертантът притежава както задълбочени теоретични знания по съответната специалност, така и способности за самостоятелни научни изследвания. Покрити са всички предвидени в Закона за развитието на академичния състав в Република България и в съответните правилници изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

Предвид гореизложеното, убедено изразявам **положителната си оценка** на представения за защита дисертационен труд на тема **„ПРЕВЕНЦИЯ В СИСТЕМАТА ЗА ПРАВОСЪДИЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ В РЕПУБЛИКА КАЗАХСТАН“ и предлагам на уважаемото научно жури да присъди на неговия автор ИНДИРА КИРИМЖАНОВНА КУАНИШЕВА образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. „Право“ (Криминология).**

доц. д-р Христо Павлов,
член на научното жури

14.10.2026
Бургас